

Nordiskt samarbetsprogram för regional utveckling och planering 2025 – 2030

Utkast

1.	Förord	3
2.	Inledning	3
3.	Politiska prioriteringar	4
3.1	Grönt Norden	5
3.2	Konkurrenskraftigt Norden	6
3.3	Socialt Hållbart Norden	7
4.	Samarbetsprogrammets utvärdering	8

1. Förord

...

2. Inledning

Samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering beskriver politiska prioriteringar och målsättningar för perioden 2025–2030.

Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering kommer i perioden fram till 2030 fokusera på att främja en grön omställning som skapar utveckling, möjligheter och lokal nytta för medborgare i Nordens olika regioner. Samtidigt avser regionalsektorn fokusera på att stärka de nordiska regionernas konkurrens- och motståndskraft och på att främja det gränsregionala samarbetet. Slutligen avser regionalsektorn fokusera på arbetet att främja goda och trygga levnadsvillkor i hela Norden, båda i vardag och krissituationer.

En betydande del av implementeringen av samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering väntas genomföras genom stöd till gemensamma nordiska insatser och projekt (inom regionalsektorn och tvärsektoriellt med andra sektorer) samt genom kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte mellan relevanta nordiska aktörer.

[Nordiska rådet, civilsamhället och övriga relevanta aktörer har involverats i framtagandet av samarbetsprogrammet. Nordiska rådet har kommit med förslag till mål i samarbetsprogrammet och det har förts en dialog med Nordiska rådets utskott för tillväxt och utveckling. Därtill har NORA, de nordiska gränskommittéerna, Nordregio samt övriga nordiska aktörer fått möjlighet att kommentera på utkastet till samarbetsprogram.]

Samarbetsprogrammet är det styrande dokumentet för all verksamhet under ministerrådet för hållbar tillväxt (regional). Samarbetsprogrammet godkändes av ministerrådet för hållbar tillväxt (regional) den [datum] och gäller fram till den 31 december 2030.

Nordiskt mervärde är ett centralt kriterium för att bedöma relevans och effektivitet av det nordiska samarbetet. Nordiskt mervärde är det värde som tillkommer utöver värdet av insatser på nationell nivå. Nordiskt mervärde kan till exempel komma från insatser som skapar nordiskt samarbete och kontakter, minskar hinder och fragmentering, samlar nordiska resurser och kompetens, realiserar outnyttjad potential och skapar synergier. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering bör skapa tydligt mervärde för de nordiska länderna på nationell, regional och lokal nivå.

Samarbetsprogrammet utgår från det uppdrag Nordiska ministerrådet har att bidra till att förverkliga visionen om att till år 2030 göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region. Nordiska ministerrådets samtliga ministerråd arbetar för uppnåendet av visionen genom de tre strategiska prioriteringarna.

3. Politiska prioriteringar

Målet med det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering är att bidra till kunskap och lösningar på viktiga gemensamma och tvärspektoriella samhällsutmaningar i de nordiska länderna. För att uppnå målet om en grön, konkurrenskraftig och socialt hållbar samhällsutveckling i Norden krävs lösningar som bygger på regionala styrkor och lokal anpassningsförmåga, som stärker tillit och samarbete mellan alla delar av Norden. Målet med det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering är att främja ett hållbart, regionalt utvecklingsarbete, där den ekonomiska, miljömässiga och sociala utvecklingen stärks, regionernas motståndskraft och robusthet ökas och den nordiska integrationen och sammanhållningen främjas över gränserna i Norden.

Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering syftar grundläggande till att göra det ännu mer attraktivt att leva, arbeta och driva företag i hela Norden. De utmaningar som påverkar de nordiska regioner och lokalsamhällena har blivit mer komplexa och gränsöverskridande, och kräver samordning över flera administrativa och funktionella gränser, med ett tydligt territoriellt perspektiv. Vikt behöver läggas vid samplanering av regionalekonomiska, sociala, klimat- och miljömässiga frågor avseende fysiska strukturer, som skapar förutsättningar för hållbar tillväxt, ökad konkurrenskraft och en effektiv omställning av det nordiska näringslivet.

Samtidigt ställer den nya geopolitiska situationen i Norden ökade krav på säkerhet, försörjning och beredskap i alla regioner av Norden. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering ska bidra till att främja Nordens förmåga att ta hand om olika störningar och kriser. Utveckling, närvaro och stabil tillgång till privata och offentliga tjänster både i vardag och i krissituationer, är av stor vikt för robusta samhällen.

Ett grönt Norden

Den gröna omställningen är avgörande för att nå de nordiska ländernas miljö- och klimatmål samt målet om ett grönt Norden. Men omställningen skapar både möjligheter och utmaningar, och de lokala förutsättningarna att för skapa utveckling och få del av de positiva effekterna av omställningen är olika för olika områden av Norden. Hastigheten i den gröna omställningen och behovet av en balanserad användning av arealer till olika ändamål som till exempel energiproduktion, näringsliv, bostäder och natur ställer ökade krav på översyn, prioriteringar och intresseavvägningar i ländernas fysiska planering och samhällsplanering.

Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering kan bidra till att de nordiska ländernas nationella klimat- och energiomställning i större grad sammanlänkas med hållbara regionala och lokala lösningar, så att den gröna omställningen kan främja lokal nytta och fördelar.

Ett konkurrenskraftigt Norden

Det är viktigt att det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering stödjer och stimulerar näringslivsfrämjande åtgärder så att regionerna kan tillvarata sin utvecklingspotential för smart och hållbar utveckling. Ett konkurrenskraftigt Norden förutsätter innovativa, konkurrenskraftiga och omställningsberedda regioner. Lokalt anpassade lösningar, med utgångspunkt i olika lokala och regionala förutsättningar och konkurrensfördelar är en viktig del av lösningen.

Det är en prioriterad utmaning för att säkra ett konkurrenskraftigt Norden med social balans att säkra attraktiva bostads-, arbets- och levnadsförhållanden i alla delar av Norden. Det förutsätter också goda ramvillkor för innovation, utveckling och sysselsättning, särskilt i landdistriktsområden i Norden, där det kan vara mer utmanande att skapa attraktiva arbetsplatser och att attrahera och fasthålla kvalificerad arbetskraft. Integration och sammanhängande lösningar i alla regioner i Norden är en särskilt prioriterad utmaning i förhållande till att främja ett konkurrenskraftigt Norden.

Ett socialt hållbart Norden

Den demografiska och socioekonomiska utvecklingen med växande regionala och inomregionala skillnader i befolkningsutveckling och -sammansättning, utbildnings- och inkomstnivå samt den tekniska utvecklingen har en central påverkan på den regionala utvecklingen. Både genom de samhällsutmaningar och möjligheter som utvecklingen innebär. Det kan t. ex. gälla minskande skatteunderlag, underlag för arbetsmarknadens kompetensförsörjning och tillgång till offentliga och privata tjänster. I gles- och landsbygder med långa avstånd och ett begränsat befolkningsunderlag är detta ofta en stor utmaning, särskilt i händelse av lokala eller regionala krissituationer. Samtidigt utmanas andra delar av Norden av stor och snabbt växande befolkning på en liten yta.

Samarbete och lärande mellan de nordiska länderna kan bidra till att främja ett socialt hållbart Norden genom att stödja framtagandet av gemensamt kunskapsunderlag och innovativa nordiska lösningar på dessa viktiga samhällsutmaningar för de olika territoriella delarna av Norden.

Det nordiska samarbetet om regional utveckling och planering kommer därför fram till 2030 fokusera på att:

- Den gröna omställningen ska skapa utveckling och möjligheter för medborgare i alla Nordens regioner, både i urbana och rurala områden
- De nordiska regionerna ska vara konkurrenskraftiga och integrerade
- Det ska vara goda och trygga levnadsvillkor i både urbana och rurala områden av Norden.

Nordiska ministerrådet för hållbar tillväxt (regional) har fattat beslut om mål och delmål för arbetet i perioden 2025–2030. De politiska prioriteringarna är styrande för all verksamheten på politikområdet i det nordiska samarbetet. Det innebär att man utgående från dessa mål ska bygga upp insatser vars aktiviteter, resultat och effekter skapar den önskade förändringen.

Lärande och ökad kunskap kan bidra till att öka möjligheterna att möta samhällsutmaningarna och ta vara på de möjligheter som följer av samhällsförändringarna. Lärande i form av bland annat analys, kunskapsdelning och erfarenhetsutbyte, uppföljning, utvärdering och forskning ska bidra till att nå målen för den regionala utvecklingspolitiken och planering.

3.1 Grönt Norden

Mål 1: Den gröna omställningen ska skapa utveckling och möjligheter i alla Nordens regioner, både i urbana och rurala områden.

God samhällsplanering är viktig för att skapa förutsättningar för en hållbar regional utveckling. Det är angeläget att samhällsplaneringen i de nordiska länderna främjar hållbara livsmiljöer med minskad klimatpåverkan, bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i ett förändrat klimat. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering ska bidra till att främja en grön

omställning i Norden, som skapar utveckling, möjligheter och lokala fördelar i alla nordiska regioner, både i urbana och rurala områden.

- **Delmål 1: Det ska finnas bättre kunskapsunderlag om och processer för effektiv arealanvändning och -prioritering i de nordiska länderna**
Den gröna omställningen kräver prioritering av arealer till förnybar energiproduktion, naturskydd och nya näringsformer. Arealutmaningar går tvärs över kommun-, region och landsgränser och det behövs lösningar som utnyttjar den geografiska potentialen på ett optimalt sätt. Samtidigt finns det behov av att kunna se lokal arealanvändning som en del av en större vision och motverka arealkonflikter och lokalt motstånd. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering ska arbeta för bättre kunskap om effektiv arealanvändning och främja utveckling och testning av metoder och processer.
- **Delmål 2: Den gröna omställningen ska bidra till regional utveckling och skapa lokala möjligheter både i städer och landsbygd**
Landsbygdsområden i de nordiska länderna står inför flera sammanlänkade omställningar och relaterade utmaningar samtidigt: den gröna och digitala omställningen, demografiska förändringar, kompetensförsörjning och-utveckling, samt transport- eller infrastrukturhinder. Landsbygdsområden står också ofta med konkreta och praktiska utmaningar att få del av möjligheterna vid den gröna omställningen. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering avser arbeta för att främja rurala och avsides belägna områdets möjligheter att dra nytta av den gröna omställningen och tillvarata sin potential för smart och hållbar utveckling.

3.2 Konkurrenskraftigt Norden

Mål 2: De nordiska regionerna ska vara konkurrenskraftiga, resilienta och integrerade

Ett konkurrenskraftigt Norden förutsätter att företag i hela Norden har goda förutsättningar och därigenom kan bidra till tillväxt, utveckling och välbefinnande. Det kan dock vara stora skillnader i förutsättningar mellan tätbefolkade områden och landsbygdsområden. Digitalisering, tillgång till utbildning, näringslivsfrämjande insatser samt offentliga och privata services är avgörande för att attrahera nödvändig och kvalificerad arbetskraft och säkra attraktiva levnadsvillkor. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering vill arbeta för att stärka ramarna för regional och lokal konkurrenskraft, resiliens och integration på tvärs av de nordiska regionerna.

- **Delmål 1: Det ska vara goda ramvillkor för hållbar tillväxt, innovation och resiliens i alla Nordens regioner**
Innovation, entreprenörskap och företagande är centrala delar i ett grönt och konkurrenskraftigt Norden och i lösningarna av de stora samhällsutmaningar som påverkar Nordens olika regionala och lokala områden. Det nordiska samarbetet om regional utveckling och planering avser att utifrån ett territoriellt perspektiv bidra till att främja nordiska insatser och förmedling av best practice, för att skapa goda ramar och förutsättningar för hållbar ekonomisk verksamhet, innovation och resiliens i alla de nordiska regionerna.
- **Delmål 2: Det ska finnas goda förutsättningar för att attrahera och behålla kvalificerad arbetskraft tvärs över Nordens regioner**

Företag i Norden ska ha god tillgång till kvalificerad arbetskraft i alla delar av Norden. God kompetensförsörjning och kompetensutveckling möjliggör den arbetsmarknadsomställning som krävs för att nå en hållbar utveckling och ökad konkurrenskraft. Digitala lösningar inom utbildning och arbetsliv kan öka rekryteringsbasen även i gles- och landsbygder och underlätta utveckling, innovationsförmåga och diversifiering i näringsliv och offentlig sektor. Det nordiska samarbetet om regional utveckling och planering ska bidra till att hantera utmaningar kopplade till arbetskraft och kompetensförsörjning utifrån ett territoriellt perspektiv och regionernas olika förutsättningar.

- **Delmål 3: Det ska vara goda ramvillkor för gränsregionalt samarbete och funktionella regioner**

Det ska vara enkelt att leva, studera, arbeta, resa och driva företag i hela Norden och över de nordiska gränserna. De nordiska gränsregionerna utgör ett samverkansnav för att främja näringslivets konkurrenskraft, identifiera och avlägsna gränshinder, utveckla hållbara och klimatvänliga miljö- och energilösningar, hållbar markanvändning samt utveckling av infrastruktur och kommunikationer av relevans för gränsområdena. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering avser driva på ett hållbart territoriellt utvecklingsarbete, över nationsgränserna, i syfte att främja utvecklingen av ett sammanhållet integrerat, hållbart och konkurrenskraftigt Norden.

3.3 Socialt Hållbart Norden

Mål 3: Det ska vara goda och trygga levnadsvillkor i både urbana och rurala områden av Norden
Trygghet och goda livsvillkor i Nordens städer och tätorter och i gles- och landsbygder innebär tillgång till jobb, privata och offentliga tjänster samt säkerställande av en stabil försörjning och produktion, både i vardag och i krissituationer. Det är också en förutsättning för att kunna attrahera och fasthålla båda ungdomar och äldre i Nordens landsbygder. Det nordiska samarbetet om regionalpolitik och planering kan genom erfarenhetsutbyte, kunskapsutveckling och främjande av best practice bidra till att främja Nordens regioners förmåga att skapa utvecklande, hållbara och resilienta områden där människor vill bo och leva, samt bidra till innovativa lösningar i omställningen till en hållbar utveckling.

- **Delmål 1: Ökade sociala utmaningar i geografiskt avgränsade rurala och urbana områden ska motverkas**

Det är viktigt att förebygga och hantera bostadssegregation och socioekonomisk ojämlikhet, som utgör en utmaning för de nordiska länderna. Samtidigt kräver nyindustrialisering i mindre orter och på landsbygden ett tydligare helhetsgrepp på samhällsbygget och en koppling mellan lokala arbetsmarknader och bostadsförsörjning för att människor ska kunna pendla eller flytta till mindre orter och landsbygder för att arbeta. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering avser bland annat främja kunskap och lösningar som kan bidra till att skapa likartade förutsättningar för alla, oavsett bostadsort, identifiera utmaningar relaterade till byggande av och tillgång till kvalitetsbostäder i Nordens urbana och rurala områden, samt främja lösningar som kan säkerställa mer överkomliga, mångsidiga och tillgängliga alternativ för upplåtelse av bostäder på landsbygden och i glesbefolkade områden.

- **Delmål 2: Det ska vara god tillgång på offentliga och privata tjänster i både vardag och krissituationer i de nordiska regionerna**

God och stabil tillgång till såväl privata som offentliga tjänster är grundläggande för att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i alla delar av Norden, och en förutsättning för det lokala och regionala näringslivets konkurrenskraft. Detta gäller också i gles- och landsbygder med långa avstånd och ett begränsat befolkningsunderlag. Det nordiska samarbetet inom regional utveckling och planering avser bland annat främja ökad kunskap, samarbete och beredskap lokalt och mellan olika aktörer i de nordiska länderna för att skapa god tillgång till offentliga och privata tjänster i alla delar av Norden. Detta för att stärka områdets attraktivitet, sammanhållning, närhet och motståndskraft i Norden i både vardag och krissituationer.

4. Samarbetsprogrammets utvärdering

Samarbetsprogrammet gäller i perioden 2025–2030, men perioden delas upp med treåriga arbetsplaner i perioden 2025–2027 och 2028–2030.

Det genomförs en utvärdering i mitten av perioden, baserat på vilken ministerrådet kan välja att göra justeringar i samarbetsprogrammet samt får input till hur arbetsplanen för den sista perioden bör utformas.

Därutöver sker en löpande utvärdering efter bedömning av generalsekreteraren och ministerrådet.